

Järvitaimen

*Matkaoppaana järvitaimenen maailmaan Kitkajoen ja
Kiutaköngkään kuohuissa Kari Sarajärvi.*

Maaliskuussa rakastamme järvitaimenta - kiehtovaa ja uhanalaista kalaa, joka ehtii elämänsä aikana nähdä niin koskien kuohuja kuin järven tyventä.

Järvitaimen on uskollinen seikkailija

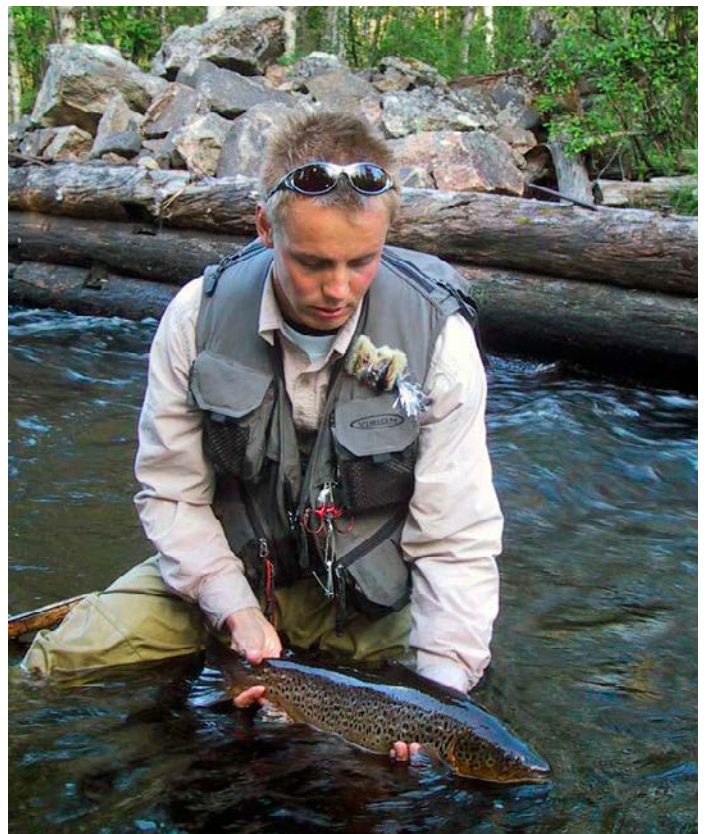
Iskeekö sinuun välillä kaipuu rakkaille synnyinseuduille? Oletko vaeltanut viltteinä nuoruusvuosina kauaskin maailmalle ja tullut sitten takaisin? Jos vastaat kyllä, olet ehkä järvitaimenen sielunkumppani!

Järvitaimenen elinkierto noudattaa kiehtovaa kaavaa. Tämä makean veden kala kutee syksyllä jokien ja purojen kuohuissa. Poikaset kuoriutuvat keväällä ja elävät synnyinseuduillaan leppoisia lapsuusvuosia hyvään päiväkotikään asti napostellen hyönteisiä ja toukkia. Kun mittaa on kertynyt 20–25 cm, armoton vaellusvietti herää! Poikaset kerääntyvät parveksi ja lähtevät kevättulvien mukaan uusiin seikkailuihin syönnösvaellukselle järviolueille. Siellä vierähtää muutama vuosi, muikku ja kuore maittavat, ja pituutta hujauttaa toinen mokoma ja enemmänkin lisää. Kalaan iskee kaipuu takaisin synnyinseudulle, ja alkaa rasittava kutuvaellus. Miten ihmeessä järvitaimen osaakin suunnistaa juuri omaan rakkaaseen kotipuroonsa ja vieläpä täsmälleen omaan kotikoskeensa?

Järvitaimen on paitsi kiehtova myös suuressa vaarassa. Tällä hetkellä taimenten sisävesikannat ovat napapiirin eteläpuolella erittäin uhanalaisia ja napapiiriltä pohjoiseen silmälläpidettäviä. Taimenia on aikoinaan elänyt suurimassa osassa maamme isoista järvistä. Alkuperäisiä ja luonnonvaraisia järvitaimenkantoja on jäljellä enää kudessa vesistöissä. Oulangan taimenkanta on ainut, joka on säilynyt elinvoimaisena ilman merkittäviä istutuksia. Oulangan vesistöissä onkin meneillään historiallinen taimenoperaatio, jossa merkitään kaikki kudulle nousevat taimenet

TAIMEN MERKITÄÄN JA PÄÄSTETÄÄN VAPAUTEEN. KUVA: METSÄHALLITUS / KARI SARAJÄRVI

JASPER PÄÄKKÖNEN PÄÄSTÄÄ TAIMENEN VAPAUTEEN HOSSASSA. KUVA: METSÄHALLITUS / KARI SARAJÄRVI

ja seurataan niiden vaellusta Venäjän Pääjärveltä Suomen puolen jokien kutupaikoille asti. Luonto ei tunne rajoja!

Mikä on ajanut järvitaimenen tiukoille? Tärkeimmät syyt taantumaan ovat jokien patoaminen, metsäojitukset, jokien ja purojen perkaukset, vesistöjen likaantuminen ja kalastus. Valoa kuitenkin kajastaa: uusi kalatiestrategia on nyt vahvistettu, valuma-alueita kunnostetaan, uudessa kalastuslakiluonnoksessa on vaelluskaloille oma lukunsa ja järvitaimenen alamitta nostettiin hiljattain 60 senttiin. Valoa kajastaa samalla kalastajillekin. Järvitaimen on aina ollut kalastajien haluttu ja arvostettu saalis. Tänä päivänä yhä useampi kalastaja päästää harvinaisen saaliin jatkaamaan vaellustaan. Hyvä niin!

KUVA: METSÄHALLITUS / AKU AHLHOLM

KUVA: METSÄHALLITUS / AKU AHLHOLM

Eräsuunnittelija, iktyonomi Kari Sarajärvelle tuli harrastuksesta ammatti. Hän opiskeli iktyonomiksi Paraisilla. Metsävaltion hommiin Sarajärvi tuli 1980-luvun alkupuolella. Tällä hetkellä hän tekee töitä muun muassa Oulangan taimen-hankeessa, jonka tavoitteena on turvata tuhansia vuosia jatkunut taimenen vaellus Suomen ja Venäjän välillä.

Rakastuin ensitreffeillä

Synnyin ja vartuin Pudasjärven Sarakylässä. Kotitilani halki virtaa Livojoki, joten kesäaikana maataloustöiden lomassa arki-illat ja viikonloput vietettiin joella kalalla, etupäässä harrin pyynnissä. Joskus kalastimme myös ahventa, haukea, särkeä ja salakkaa. Kotoa saimme luvan mennä joelle, kun tuliaisina olisi kalaa.

Sen sijaan lähin tammukkapuro oli noin kolmen kilometrin päässä kotoajoen toisella puolen. Naapurin kaverit olivat muutaman vuoden vanhempia, ja heiltä kuulinkin tarinoita tammukan pyynnistä. Lopulta isä antoi luvan lähteä kaverini kanssa tammukkapurolle. Totesi, että saadaan sitten juhla-ateriaa sunnuntaiksi: paistettua taimenta! Tämä lisäsi nuoren miehen paineita...

Kaverin kanssa sovittiin, että heti kun on pilvistä ja sataa pientä tihkua, lähdemme tammukkapurolle. Silloin tammukan syönti on kohillaan, ja toisaalta heinätoistakin olisi vapaata.

Lopulta kauan odotettu matalapaine sateineen saapui. Reppuun pakattiin mato-onkivehkeet, hieman evästä, tultitikut ja puukko. Ajettiin pyörällä Ruuhenskoskelle, kahlattiin joen yli, käveltiin puron vartta ylävirtaan pari-kolme kilometriä. Katsottiin puron varresta hyvät vavat, rakennettiin onget valmiiksi ja ei kun purolle!

Kaverini opasti minut tammukan pyynnin saloihin: ole varovainen, hiivi hiljaa purolle, katsele rauhassa kalan tuikeja, ujuta vapasi varovasti ja laske matosyötti veteen – pitäisi napata heti. Meni tunti jos toinen, kaverilla oli jo pussissa monta tammukkaa, mutta minulla ei edes tärppiä. Pidettiin taukoa ja kaverini tuumasi, että ole vielä varovaisempi.

Matka jatkui puronvartta alavirtaan, missä otin seuraavan lähestymisen vielä varovaisemmin. En laittanut onkea heti pyyntiin, vaan seurailin pajupuskan takaa tammukan puuhia, kun se suuteli veden pintaa ja napsi virran mukana ajalehtivia hyönteisiä. Siirryin kontaten vielä paremmalle hollille ja laskin ongen varovasti veteen. Tammukka otti heti kiinni, vastaisku ja saalis rantatörmälle.

Otin tammukan käteeni, istuin rantatörmälle, ja ihailin sen kauneutta, ruskeaa väriä ja punaisia pilkkuja. Miten arka se onkaan, ajattelin. Pitää olla nöyrä, jos meinaat saada saaliksi. Tämä herätti heti kunnioitusta tammukkaa kohtaan. Kalaa tuli sen jälkeen hyvin, ja sunnuntaina syötiinkin eka kertaa paistettua tammukkaa. Hyvää oli!

Ensimmäisen kalaretken tammukkapurolle muistan lopuelämäni, kun vielä kaiken kukkuraksi rakastuin taimeneen ensi näkemällä.

Lopulta harrastuksesta tuli ammatti, kun opiskelin Paraisilla iktyonomiksi. Metsähallituksen töihin Taivalkoskelle tulin 1980-luvun alkupuolella. Tällä hetkellä saan työskennellä muun muassa Oulangan taimenen parissa. Se on vielä villi, vapaa, luonnonvarainen, alkuperäinen ja viimeinen elinvoimainen järvitaimenkanta Suomessa, eikä sitä tueta juuri lainkaan istutuksin. Meneillään on Suomen ja Venäjän yhteinen taimenhanke (Karelia ENPI), jonka tavoitteena on turvata tuhansia vuosia jatkunut taimenen vaellus Venäjän ja Suomen välillä.

MARKKU PIRTTIMÄÄ

rakkaudesta

L A J I I N

Järvitaimen

- ♥ Kiehtova elämä: syntyy joen kuohuihin, vaeltaa kasvamaan järveen ja suunnistaa takaisin kotikoskelle kutemaan.
- ♥ Elää makeassa vedessä, esim. Inarilla, Keski-Suomessa, Vuoksen vesistössä ja Kuusamon rajaseuduilla.
- ♥ Haluttu saaliskala: kasvaa yli 10-kiloiseksi.
- ♥ Napapiiriltä etelään erittäin uhanalainen ja pohjoisessa silmälläpidettävä. Uhkia nousuesteet, verkkokalastus ja vesien likaantuminen.

www.metsa.fi/rakkaustalajiin

METSÄHALLITUS